

Změna obsahu pracovního či služebního poměru

Jestliže jedna ze stran pracovního vztahu (služebního poměru) odmítá souhlasit se změnou takového vztahu (poměru) nebo jeho části, či jen některého konkrétního práva (povinnosti), nelze v tom spatřovat nic jiného, než realizaci svobodného rozhodování účastníka právního vztahu. V takovém jednání (trvání na zachování dosud vymezených práv a povinností) nelze spatřovat ani tlak politické perzekuce, ani postup porušující obecně uznávaná lidská práva a svobody.

Jestliže jedna ze stran pracovního vztahu (služebního poměru) odmítá souhlasit se změnou takového vztahu (poměru) nebo jeho části, či jen některého konkrétního práva (povinnosti), nelze v tom spatřovat nic jiného, než realizaci svobodného rozhodování účastníka právního vztahu. V takovém jednání (trvání na zachování dosud vymezených práv a povinností) nelze spatřovat ani tlak politické perzekuce, ani postup porušující obecně uznávaná lidská práva a svobody.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 1781/2001, ze dne 13.9.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce Ing. V. D., zastoupeného advokátem, proti žalované České republice - Ministerstvu obrany (Vojenskému úřadu pro právní zastupování) v Praze 6, nám. Svobody 471, o určení, že důvodem skončení pracovního vztahu - služebního poměru žalobce jako vojáka z povolání v roce 1962 byly okolnosti uvedené v § 21 zákona č. [87/1991](#) Sb., vedené u Obvodního soudu pro Prahu 6 pod. sp. zn. 9 C 303/97, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. prosince 2000, č. j. 58 Co 325/2000-116, tak, že dovolání žalobce zamítl.

Z odůvodnění :

Žalobce se žalobou podanou proti Federálnímu ministerstvu obrany domáhal, aby žalovanému bylo uloženo „vydat mu do jednoho měsíce osvědčení ve smyslu zákona č. 87/91 Sb. o mimosoudních rehabilitacích“. Žalobu odůvodnil zejména tím, že „velení útvaru v Janovicích mu pro politické důvody soustavně bránilo v dalším studiu“ a že „do zálohy byl přeložen pod tlakem velení útvaru z politických důvodů“.

Poté, co soudu prvního stupně došlo podání Vojenského úřadu pro právní zastupování v Praze ze dne 9.12.1992, v němž bylo tvrzeno, že žalované Federální ministerstvo obrany není „pasivně legitimováno“, neboť žalobce byl „zaměstnancem státu“ a nikoliv tohoto ministerstva, a že „Československý stát má způsobilost být účastníkem řízení“, sdělil žalobce podáním ze dne 15.1.1993, že „upravuje“ označení žalovaného na „Československý stát - vojenskou správu, zastoupenou Vojenským úřadem pro právní zastupování, Praha“. Obvodní soud pro Prahu 6 usnesením vyhlášeným při jednání konaném dne 30.11.1993 rozhodl, že „změna v označení žalovaného se připouští v tomto znění: Česká republika - vojenská správa, zast. Vojenským úřadem

pro právní zastupování se sídlem v Praze 6, nám. Svobody 471“.

V podání ze dne 15.1.1993 žalobce dále uvedl, že navrhuje vydání tohoto rozsudku: „Důvodem skončení pracovního vztahu v roce 1962 navrhovatele k Československému státu - vojenské správě byly okolnosti uvedené v §§ 21 a 22 zákona č. [87/1991](#) Sb. o mimosoudních rehabilitacích. Žalovaný je povinen vydat o tomto navrhovateli osvědčení do 1 měsíce od právní moci tohoto rozhodnutí“. Obvodní soud pro Prahu 6 o tomto procesním úkonu žalobce rozhodl usnesením vyhlášeným při jednání konaném dne 30.11.1993 tak, že „změna žalobního návrhu ve smyslu podání z 15.1.1993 se připouští“.

Obvodní soud pro Prahu 6 poté rozsudkem ze dne 30.11.1993, č.j. 9 C 114/92-38, určil, že důvodem skončení služebního poměru žalobce jako vojáka z povolání k 1.9.1962 byly okolnosti uvedené v ustanovení § 21 zákona č. [87/1991](#) Sb., o mimosoudních rehabilitacích, že „co do zbytku, t.j. uložení povinnosti žalovanému vydat žalobci osvědčení do 1 měsíce od právní moci rozsudku“, se žaloba zamítá a že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Dospěl k závěru, že služební poměr žalobce jako vojáka z povolání byl ukončen z důvodu jeho politické perzekuce. Žalobu o vydání osvědčení zamítl s odůvodněním, že vyhovující výrok rozsudku požadované osvědčení nahrazuje. Za žalovanou stranu soud prvního stupně považoval „Českou republiku - vojenskou správu, zast. Vojenským úřadem pro právní zastupování se sídlem v Praze 6, nám. Svobody č. 471“.

K odvolání podanému Vojenským úřadem pro právní zastupování Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 27.7.1994, č.j. 23 Co 172/94-48, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že zamítl žalobu o určení, že důvodem skončení služebního poměru žalobce jako vojáka z povolání k 1.9.1962 byly okolnosti uvedené v ustanovení § 21 zákona č. [87/1991](#) Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve výroku o nákladech řízení rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a vyslovil, že rozsudek soudu prvního stupně „jinak zůstává nedotčen“; současně rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Při rozhodování o věci samé odvolací soud dospěl k závěru, že důvodem skončení služebního poměru žalobce jako vojáka z povolání nebyly okolnosti uvedené v ustanovení § 21 zákona č. [87/1991](#) Sb., neboť byl do zálohy propuštěn na vlastní žádost, a neumožnění studia na vysoké škole není porušením lidských práv a svobod. Odvolací soud shodně jako soud prvního stupně za žalovanou stranu považoval „Českou republiku - vojenskou správu, zastoupenou Vojenským úřadem pro právní zastupování, Praha 6, nám. Svobody č. 471“.

K dovolání žalobce Nejvyšší soud České republiky rozsudkem ze dne 6. 5. 1996, č.j. 3 Cdon 794/96 - 60, rozsudek městského soudu a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 30. 11. 1993, č. j. 9 C 114/92-38, (s výjimkou výroku, kterým byla zamítnuta žaloba o vydání osvědčení) zrušil a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 6 k dalšímu řízení. Vytknul oběma soudům, že jednaly s Českou republikou - vojenskou správou jako se žalovanou v tomto sporu, ačkoliv žalobce ji jako žalovanou v žalobě neoznačil, a o tom, že by se stala účastníkem tohoto řízení, nebylo ani právně účinným způsobem rozhodnuto. Za nesprávné také považoval, že soudy rozhodovaly o určení, že okolnosti uvedené v ustanovení § 21 zákona č. [87/1991](#) Sb. byly důvodem skončení služebního poměru žalobce jako vojáka z povolání, ačkoliv se žalobce domáhal určení, že uvedené okolnosti byly důvodem skončení jeho pracovního vztahu k Československému státu - vojenské správě.

Obvodní soud pro Prahu 6 (poté, co žalobce se souhlasem soudu změnil žalobu tak, že se domáhá „určení, že důvodem skončení pracovního vztahu - služebního poměru žalobce jako vojáka z povolání

v roce 1962 byly okolnosti uvedené v § 21 zákona č. [87/1991](#) Sb. o mimosoudních rehabilitacích“, a poté, co prohlásil do protokolu u jednání dne 14. 9. 1992, že „jeho žaloba směřuje proti MO ČR“) rozsudkem ze dne 22. 9. 1999, č. j. 9 C 303/97-100, žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Po provedeném dokazování „neshledal“, že by žalobce požádal o přeložení do zálohy pod tlakem politické perzekuce nebo postupem porušujícím obecně uznávaná lidská práva a svobody. Vycházel přitom z toho, že žalobce se sám rozhodl stát se vojákem z povolání a později několikrát požádal o umožnění studia na vysoké škole. V tom mu nebylo vyhověno, zejména pro krátkou praxi, průměrnou politickou vyspělost, nedostatky ve výchovné práci, a také proto, že žalovaná měla zájem, aby žalobce zastával technickou funkci, na kterou byl zařazen a pro kterou měl dostatečnou kvalifikaci („bylo na zvážení žalované, komu studium na VŠ doporučí a komu ne“). Z toho důvodu žalobce požádal o propuštění do zálohy, když na tuto možnost upozornil již ve své žádosti o umožnění studia; jeho žádosti bylo vyhověno. Za žalovanou stranu považoval „Ministerstvo obrany ČR, nám. Svobody 471, Praha 6, zast. Vojenský úřad pro právní zastupování, nám. Svobody 471, Praha 6“.

K odvolání žalobce Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 15. 12. 2000, č. j. 58 Co 325/2000-116, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení; proti svému rozsudku připustil dovolání. Shodně se soudem prvního stupně dovedl, že důvodem ukončení služebního poměru žalobce jako vojáka z povolání bylo vyhovění jeho žádosti o přeložení do zálohy odůvodněné tím, že mu není umožněno studovat vysokou školu. Ani odvolací soud nesdílel názor žalobce, že v jednání žalované, která nedoporučila jeho studium na vysoké škole, a jež bylo důvodem k tomu, aby žalobce ukončil služební poměr u žalované, lze spatřovat postup porušující obecně uznávaná lidská práva a svobody, nebo, že by skončení služebního poměru bylo uzavřeno pod tlakem politické perzekuce. Nad rámec důvodů uvedených v rozsudku soudu prvního stupně ještě připomněl, že žalobce vstoupil sám dobrovolně do služebního poměru a nepochybně si musel být vědom toho, že tento svazek sebou nese nejen práva, ale zejména povinnosti vážící se k výkonu funkce důstojníka z povolání. Odvolací soud dále dovedl, že žalobce nebyl krácen ve svobodě volby studia v souvislosti s výkonem služebního poměru vojáka z povolání, neboť se nejedná o nárok vojáka z povolání plynoucí z jeho služebního poměru, a to i s přihlédnutím k jeho závazku vůči armádě a možnostem žalované takové studium na vysoké škole zajistit. Proti svému rozsudku připustil odvolací soud dovolání, neboť „posouzení možnosti svobodné volby vysokoškolského studia za trvání služebního poměru vojáka z povolání“ považuje po právní stránce za rozhodnutí zásadního významu.

V dovolání proti rozsudku odvolacího soudu žalobce namítá, že oba soudy hodnotily věc z pohledu dnešní doby, ačkoliv správně měly být okolnosti skončení jeho služebního poměru hodnoceny v širších souvislostech a tedy i v souvislosti „s politickým nátlakem let 48 až 89“. Přitom připomíná zákon č. 198/93 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu, článek 33 Listiny základních práv a svobod, ústavního zákona č. [2/1993](#) Sb. a Mezinárodní pakt o hospodářských sociálních a kulturních právech, vyhlášený ve Sbírce zákonů pod č. 120/1976. Podle jeho přesvědčení nic nebránilo tomu, aby mohl studovat vysokou školu, neboť již v době, kdy žádal o její studium, byly různé formy studia, např. i dálkového. Důvody, pro které mu bylo bráněno ve studiu, bylo, že je průměrně politicky vyspělý, krátkost praxe a vhodnost zařazení. To však podle dovolatele nejsou důvody, pro které by obecně občanovi mohlo být bráněno ve studiu na vysoké škole. I když dokumenty, kterých se dovolává, byly vyhlášeny až po jeho propuštění z armády, pokud by panoval v zemi demokratický režim, je nepochybné, že by v nich uvedené zásady byly akceptovány i v době, kdy se neúspěšně studia na vysoké škole domáhal. Aby mohl realizovat své základní právo na vyšší vzdělání, raději odešel z armády. Jeho odchod z armády byl tedy vynucen a byly naplněny okolnosti uvedené v § 21 zákona č. [87/1991](#) Sb. Navrhl, aby rozsudek odvolacího soudu a rozsudek

Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 22. 9. 1999, sp.zn. 9 C 303/97, byly zrušeny.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) věc projednal podle Občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000 - dále jen „o.s.ř.“ (srov. Část dvanáctou, Hlavu I, bod 17. zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony) a po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., přezkoumal věc ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř., bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.), a dospěl k závěru, že dovolání žalobce není opodstatněné.

Podle ustanovení § 3 odst. 1 části věty před středníkem zákona č. [219/2000](#) Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění zákona č. [492/2000](#) Sb. (dále též jen „zákon“), který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2001, organizačními složkami státu (dále jen „organizační složka“) jsou ministerstva a jiné správní úřady státu, Ústavní soud, soudy, státní zastupitelství, Nejvyšší kontrolní úřad, Kancelář prezidenta republiky, Úřad vlády České republiky, Kancelář Veřejného ochránce práv, Akademie věd České republiky, Grantová agentura České republiky a jiná zařízení, o kterých to stanoví zvláštní právní předpis anebo tento zákon (§ 51). Podle odstavce 2 tohoto ustanovení organizační složka není právnickou osobou. Tím není dotčena její působnost nebo výkon předmětu činnosti podle zvláštních právních předpisů a její jednání v těchto případech je jednáním státu.

Podle ustanovení § 51 odst. 1 věty první před středníkem zákona státní rozpočtové organizace zřízené zvláštním právním předpisem (včetně ministerstev a jiných správních úřadů a orgánů státu, hospodařících s rozpočtovými prostředky) nebo zřízené, popřípadě řízené podle dosavadních předpisů ústředními orgány, okresními úřady a školskými úřady, jakož i Úřad pro ochranu osobních údajů, Úřad pro zahraniční styky a informace a státní organizace Správa úložišť radioaktivních odpadů, které ve vztahu k majetku (§ 8) dosud vykonávaly právo hospodaření, popřípadě právo společného hospodaření nebo prozatímní správu podle dosavadních předpisů, jsou počínaje dnem nabytí účinnosti tohoto zákona organizačními složkami (§ 3).

Podle ustanovení § 52 odst. 1 zákona pokud byly státní organizace dotčené změnami podle § 51 odst. 1 a státní organizace, které se staly vnitřní organizační jednotkou organizační složky podle § 51 odst. 2, účastníky právních vztahů vzniklých přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a účastníky soudních, správních a jiných řízení zahájených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a tyto vztahy a řízení pokračují anebo se obnoví po nabytí účinnosti tohoto zákona, je účastníkem uvedených právních vztahů a řízení stát v rozsahu a za podmínek podle tohoto zákona. Podle odstavce 2 věty první tohoto ustanovení pokud právní předpisy, smlouvy a jiné právní skutečnosti založily do dne nabytí účinnosti tohoto zákona práva a povinnosti státním organizacím podle odstavce 1 jako právnickým osobám a tato práva a povinnosti do dne nabytí účinnosti tohoto zákona trvaly, je nadále jejich nositelem stát v rozsahu a za podmínek podle tohoto zákona.

Z uvedeného vyplývá, že původně žalované Ministerstvo obrany ČR, které v řízení vystupovalo jako samostatný subjekt nadaný způsobilostí k právním úkonům, v důsledku změny právní úpravy s účinností od 1. 1. 2001 výslovně postavení právnické osoby pozbylo a stalo se organizační složkou státu nezpůsobilou vystupovat samostatně svým jménem v soudním řízení. Do soudního řízení zahájeného před účinností zákona zároveň uvedeným dnem vstoupil na jeho místo ze zákona (§ 52

odst. 1 zákona) stát - Česká republika, s níž tedy dovolací soud nadále jako s žalovanou jedná.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Dovolání je přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu (s výjimkou rozsudků, kterými bylo vysloveno, že se manželství rozvádí, že je neplatné nebo že zde není), jestliže trpí vadami uvedenými v ustanovení § 237 odst. 1 o.s.ř. Dovolání je též přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé [§ 238 odst. 1 písm. a) o.s.ř.]. Dovolání je přípustné také proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 238 odst. 1 písm. b) o.s.ř.].

Dovolání je rovněž přípustné proti rozsudku odvolacího soudu ve věci samé, jímž bylo rozhodnutí soudu prvního stupně potvrzeno, jestliže odvolací soud ve výroku rozhodnutí vyslovil, že dovolání je přípustné, protože jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu (§ 239 odst. 1 o.s.ř.), nebo nevyhoví-li odvolací soud návrhu účastníka na vyslovení přípustnosti dovolání, který byl učiněn nejpozději před vyhlášením potvrzujícího rozsudku, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam (§ 239 odst. 2 o.s.ř.).

Dovolání může být podle těchto ustanovení přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek (jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění, přípustnost dovolání neumožňují) a jde-li zároveň o právní otázku zásadního významu. Právním posouzením se rozumí činnost soudu, při níž aplikuje konkrétní právní normu na zjištěný skutkový stav, tedy kdy dovozuje ze skutkového zjištění (skutkové podstaty), jaká mají účastníci podle příslušného právního předpisu práva a povinnosti. Při aplikaci práva jde tedy o to, zda byl použit správný právní předpis a zda byl také správně vyložen.

Protože postupem podle ustanovení § 239 odst. 1 o.s.ř. může být dovolání připuštěno jen pro řešení právních otázek, je dovolatel oprávněn napadnout rozhodnutí odvolacího soudu jen z důvodu uvedeného v ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř. Dovolací důvod podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. c) o.s.ř. neslouží k řešení právních otázek, ale nápravě případného pochybení, spočívajícího v tom, že rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování; k přezkoumání rozsudku odvolacího soudu z tohoto důvodu tedy nemůže být přípustnost dovolání založena podle ustanovení § 239 odst. 1 o.s.ř. V případě, že odvolací soud neshledal celé své rozhodnutí za zásadního významu po právní stránce a že proto přípustnost dovolání vyslovil (přímo ve výroku rozsudku nebo ve výroku rozsudku vykládaném v souvislosti s jeho odůvodněním), lze dovolání podat jen z důvodu té právní otázky, pro niž bylo připuštěno. Pro jinou právní otázku je dovolání proti potvrzujícímu rozhodnutí odvolacího soudu přípustné jen za podmínek uvedených v ustanovení § 239 odst. 2 o.s.ř.

V projednávané věci se žalobce domáhal, aby soud určil, že důvodem skončení jeho pracovního vztahu - služebního poměru jako vojáka z povolání v roce 1962 byly okolnosti uvedené v § 21 zákona č. [87/1991](#) Sb., o mimosoudních rehabilitacích. Soudy tak měly odpovědět na otázku, zda v řízení zjištěný skutkový stav lze podřadit pod citované ustanovení zákona č. [87/1991](#) Sb. Aby prokázal

důvodnost své žaloby, tvrdil žalobce, že ukončil pracovní (služební) poměr proto, že mu nebylo umožněno studovat. Právě v této skutečnosti spatřoval naplnění ustanovení § 21 odst. 1 zákona č. [87/1991](#) Sb. Odvolací soud tak mimo jiné řešil právní otázku (mající pro rozhodnutí ve věci samé povahu otázky předběžné), zda skutečnost (v řízení nesporná), že žalobci nebyl dán za trvání jeho služebního poměru vojáka z povolání souhlas k vysokoškolskému studiu, představuje politickou persekuci nebo postup porušující obecně uznávaná lidská práva a svobody. Pro tuto otázku (o níž žalobce také opřel své dovolání) odvolací soud dovolání připustil (§ 239 odst. 1 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 21 odst. 1 písm. e) zákona č. [87/1991](#) Sb., o mimosoudních rehabilitacích, za neplatný se pro účely tohoto zákona považuje právní úkon, jímž došlo v rozhodném období ke skončení pracovního nebo služebního poměru nebo členského poměru k družstvu (dále jen „pracovní vztah“) z důvodu politické persekuce nebo postupu porušujícího obecně uznávaná lidská práva a svobody (§ 2 odst. 2 a 3), zejména, byla-li dohoda o skončení pracovního vztahu, pracovníkem uzavřena pod tlakem politické persekuce nebo postupu porušujícího obecně uznávaná lidská práva a svobody.

Citované ustanovení sleduje ten cíl, aby za neplatné byly považovány i takové dohody o skončení pracovního vztahu (služebního poměru), které byly z hlediska ustanovení hmotného práva uzavřeny platně, avšak při jejich uzavírání zároveň působila některá ze skutkových podstat v zákoně uvedených (tlak politické persekuce nebo šlo o postup porušující obecně uznávaná lidská práva a svobody). V projednávané věci jde tedy o to, zda okolnost, že žalobce požádal o propuštění do zálohy (a jeho žádosti bylo vyhověno) proto, že opakovaně nebylo vyhověno jeho žádosti o umožnění studia na vysoké škole, představuje tlak politické persekuce nebo postup porušující obecně uznávaná lidská práva a svobody.

Pracovní vztah (tedy i služební poměr vojáka z povolání) vzniká zpravidla na základě dohody mezi oběma účastníky takového vztahu. Taková dohoda (shoda vůlí obou stran na jejím vzniku i obsahu) v sobě zahrnuje také shodu o právech a povinnostech, jež tvoří obsah pracovního vztahu. Jinak řečeno pracovní vztah je souhrnem vzájemných práv a povinností, na nichž se účastníci takového vztahu dohodli. Přitom je zcela nerozhodné, zda při vzniku pracovního vztahu měl některý z účastníků vnitřní výhrady (mentální rezervace) k některým částem (nebo i ke všem) právům a povinnostem, jež pracovní vztah tvoří. Rozhodující je, co bylo fakticky navenek projevováno. Obsah takto vzniklého pracovního vztahu však není tvořen jen právy a povinnostmi přímo mezi účastníky dohodnutými, patří do něj i všechna práva a povinnosti, jež pro pracovní vztah vyplývají z příslušných právních norem.

K charakteristickým znakům pracovního vztahu (a právního vztahu založeného smlouvou obecně) patří, že jeho změna je možná opět jen na základě dohody obou (všech) jeho účastníků, případně musí vyplývat přímo ze zákona (zásada „pacta sunt servanda“). Pro změnu pracovního vztahu (služebního poměru) dohodou jeho účastníků není důležité, kdo z účastníků ke změně dá podnět. Podstatné je, zda k dohodě dojde či nikoli. Změnu však nelze vynucovat. I kdyby přece k vynucení změny došlo, jednalo by se, pro nedostatek svobody vůle, o úkon neplatný [stejně platí i o případném vynucení dohody o vzniku pracovního (služebního) poměru]. Jestliže jedna ze stran pracovního vztahu (služebního poměru) odmítá souhlasit se změnou takového vztahu (poměru) nebo jeho části, či jen některého konkrétního práva (povinnosti), nelze v tom spatřovat nic jiného, než realizaci svobodného rozhodování účastníka právního vztahu. V takovém jednání (trvání na zachování dosud vymezených práv a povinností) nelze spatřovat ani tlak politické persekuce, ani postup porušující

obecně uznávaná lidská práva a svobody.

Shora uvedené platí i pro poměry projednávané věci. Mezi žalobcem a žalovanou (její právní předchůdkyní) existující služební poměr se žalobce snažil změnit tak, aby mu bylo umožněno studovat vysokou školu. Taková povinnost (a zároveň žalobcovo právo) však ze služebního poměru ani zákona nevyplývala (a nevyplývá ani dnes); kdyby tomu tak bylo, nemusel by žalobce o souhlas žádat. Tím, že žalovaná žalobci souhlas odmítala dát, pouze realizovala své oprávnění svobodně se rozhodnout, zda vůbec a jak obsah pracovního vztahu (služebního poměru) změnit.

Obstát nemůže sni argumentace žalobce, že mu bylo odpíráno jeho právo na vzdělání (svobodné volby vysokoškolského studia) vyplývající z mezinárodních i vnitrostátních dokumentů. Přehlíží, že neudělením souhlasu ke studiu v rámci již existujícího služebního poměru mu nebylo bráněno ve studiu (po ukončení služebního poměru žalobce vysokou školu vystudoval), ale bylo vyžadováno dodržování práv a povinností z existujícího služebního poměru. Právo na vzdělání (zahrnované mezi základní lidská práva a svobody) neznamená, že studium musí být umožněno kdykoli, kdekoli a za jakýchkoli okolností. Jeho smyslem je zabránit diskriminaci při přístupu ke vzdělání (rovný přístup) a stanovit povinnost státu vytvářet vhodné podmínky pro studium.

Z uvedeného vyplývá, že dovoláním napadenou právní otázku posoudil odvolací soud správně. Protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelem tvrzeno), že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen vadou uvedenou v ustanovení § 237 odst. 1 o.s.ř. nebo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání žalobce podle ustanovení § 243b odst. 1 části věty před středníkem o.s.ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada za ztrátu na výděleku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Služební poměr](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Mzda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní poměr \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Převedení zaměstnance na jinou práci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Plat](#)